

Izhaja vsak pondeljek
in četrtek ob 8. uri
— predpoldne. —
Stane za celo leto 15 L.,
za pol leta 8 L., za četr
leta 4 L. Za inozemstvo
celo leto 80 L.
Na narcila brez
dopolnene naročnine se
ne oziramo.
Odgovorni urednik:
RICHARD OREL.

GORIŠKA STRAŽA

V Gorici v četrtek 3. maja 1923.

Številka 35.

Letnik VI.

Nefrankirana pisma se
ne sprejemajo. Oglaši
se računa po dogovo
ru in se plačajov naprej
List. izdaje konzorij
"GORIŠKE STRAŽE"
Tisk. S. Spazzal
v Trstu.
Uprava in Uredništvo:
ulica Mameli 5.
(prej Scuole).

Na novih potih

Razmere v naši državi postajajo zelo zanimive. Vsi čutimo, da se je z odstopom ministrov ljudske stranke zvršil velik prekret v politiki Italije. Vladajoči fašizem je stopil na nova pota, ki ne vemo še, kam vodijo. Živimo v velevažni dob: italijanske politične zgodovine.

Mussolini odriva vedno bolj očitno od sebe ostale stranke v državi in se boče omejiti na svoje lastne organizacije. Precsnova Italija budi izključno delo fašistov, ki pojdejo, če treba, v boj proti vsem političnim organizacijam Italije.

Vse kaže, da je to vodilna misel nove fašistovske politike. In rč se po državi opažajo že znamenja, da se nefašistovske stranke upirajo u sudi, ki jim jo hoče naložiti fašizem. Veliki liberalni listi, kakor Corriere della sera, Secolo, Mondo so začeli kritizirati vlado in dvigajo glavo. Tudi ljudska stranka ne bo mogla dolgo vztrajati v svoji doseganji politiki. Nič ne pomaga da zagotavljajo ljudovci svojo prijaznost do Mussolinijevi vlade. Vsakdo čuti, da so fašisti in ljudovci politični nasprotniki, ki se borijo po vsej državi za dušo ljudstva.

Se bližamo diktaturi?

Tekma med obema strankama ne bo in ne more nehali po deželi. In ali se ta tekma ne spremeni prav lahko v odkrit boj? Saj poroča današnja Goriška Straža, da so fašisti začeli ponekod napadati že verske procesije ljudovcev! Ali pomeni tako postopanje fašistov začetek nasilnega boja proti ljudski stranki? Ali so pa to le slučajni izbruhi brez večjega ozadja? Nastane sploh važno vprašanje, kaj namerava Mussolini z ljudsko stranko. Hoče nastopiti proti svoji tekmovalki s silo, kakor je storil s komunisti in socialisti in prisiliti njene pristaše, da prestopijo k fašizmu? Pri ljudovcih je to težko izvedljivo. Tudi je fašistovska stranka zaprla ravnokar svoja vrata in ne pusti več vsakogar noter? Ali naj se torej množice ljudovcev odrečijo vsakemu političnemu delu?

Utegne se zgoditi ravno nasproto, da se ljudovci vržejo z vso silo na politično organizacijo in se v samoobrambi združijo z liberalci, socialisti in z vsemi skupinami, ki so fašizmu nasprotne. Ali ne prisili morda razmene Sturza, da stopi na čelo opozicionalnih strank in začne v imenu demokracije borbo proti vladi? V tem slučaju je zelo verjetno, da uvede Mussolini diktaturo in jo osloni na orožje narodne brambe. Ali bi bila taka politika proti vsem nefašistom mogoča, ko ristna trajna? Ali ni to najnevarnejše orožje, ki ga more v današnjem času ravnati moderna država? Saj je Mussolini sam poudaril, da je diktatura karta, ki jo je mogoče igrati le enkrat in nikdar več! V kakšne razmene požene diktatura državo in ljudstvo?

Kaj nam prinese bodočnost?
Morda je Mussolini sili nasproten in skuša svoje nasprotnike pobiti z delom in prebrisano politiko. Ali ni verjetno, da bo praznil še nadalje

ljudovcem žakelj načel in napravil mir med Italijo in Papežem? Trideset let so se italijanski katoličani trudili zaman, da uredijo stališče papeža in tudi ljudska stranka si je bila napisala ta ideal v svoj program. Če bi Mussolini z odločno poteko omogočil prijatelstvo med Italijo in Vatikanom, bi bil to brezprimerni zgodovinski uspeh pred celim krščanskim svetom. Ni izključeno, da bi se Mussolini silno utrdil med katoličani Italije in vzel ljudski stranki najvažnejši del njenega kulturnega programa. In ali ni namen

Kaj se godi po svetu?

Letošnji prijedel je bil pravo zrcalo političnih razmer v Italiji. Kakšno veselo in bučno praznovanje se je vršilo še lansko leto po vsej državi!

Po ulicah stotero italijanskih mest so korakale tisočglave množice, hiše se bile polne rudečih zastav, govorniki so proslavljeni s tribun in steh praznik dela, godbe so svirale socialistične himne. Vlada je proglašila 1. majnik za državni praznik. Tako je bilo lani. In letos? Mussolini je prepovedal socialistom, komunistom in republikancem vsako praznovanje, poslal je v njihove tiskarnje policej, da zaplenijo vse proglasne, fašisti so sežigali po državi socialistične in komunistične liste, pozaprtih je bilo mnogo agitatorjev in Bog obvari, da bi se prikazala kje rudeča zastava. Po vsej Italiji ni bilo niti enega obhoda.

Tako so še časi spremenili!

Zmaga fašizma se je pokazala 1. majnika v vsem svojem obsegu. Socialisti in komunisti so vrženi s prejšnje višine in so izročeni na milost in nemilost zmagovalcu. Toda kljub svoji potlačenosti, so se ukazu vlade uprili. Pozvali so svoje pristaše, naj 1. majnika kljub Mussolinijevi prepovedi praznujejo. Velika zahteva v današnjih razmerah! Ali se najdejo še delavci, ki kljubujejo oboroženi moči države na ukaz stranke? Ni igrača tvegati službo, in kruh in obstanek družine radi političnega prepričanja. Kdor sledi pozivu stranke, spravi lahko ženo in otroke na cesto. Kar so zahtevali komunisti in socialisti od svojih ljudi, je bila prava

Ognjena preizkušnja.

Le ljudje, ki so trdni in značajni, jomorejo prestati. Vsi so mislili, da bo prav malo delavcev imelo pogum izvršiti ukaz svoje organizacije. Toda priznati moramo, da se je našlo precejšnje število mož, ki so kljub nevarnosti pustili 1. majnika delo in praznovalo. V Miljanu, Neapolju, Rimu, Torinu in drugih mestih: povsod so se gotove kategorije delavcev držale ukaza stranke in zapustile delavnice. Tako govorijo o neki milanski tovarni, kjer je od 1200 delavcev prislo na delo le 200. V neki drugi milanski tovarni je vseh 700 delavcev praznovalo. Slične slučaje zaznamuje časopisje tudi v drugih mestih. Prvačili so skoro povsod kovinarji in zidarji. V Rimu so se upali razobesili-

Mussolinjev, da postopa s socialisti in komunisti na sličen način kakor z ljudovci? Morda hoče uresničiti najvažnejše zahteve delavstva in izprazniti tako program proletarskih strank. Socialisti in komunisti bi izgubili pri delavstvu silno mnogo vpliva.

'Ali bi se ne utrdil fašizem brez nasilja prej kakor z diktaturo?

To so vprašanja od katerih je odvisna usoda države in sreča prebivalstva. Svoboda in diktatura, nasihte in mir: vse se bo odločilo s temi vprašanji.

Na kakšno pot krene politika fašistov, to bo pokazala najbližja bodočnost.

ti celo rudečo zastavo s kladivom in srpom.

Praznujoči delavci sicer niso v večini, kajti večina se je vladu pokorila. Toda kaž jih je praznovalo, so redni pristaši komunistov in socialistov. To je preostanek stare armade.

Posledice praznovanja.

Delavstvo, ki je sledilo svojemu prepričanju in ukazu stranke, je izvalo maščevanje podjetnikov. Milanski industrijalci so sklenili že 1. maja zvezčer, da odslovijo vse delavce, ki so zapustili delo kljub prepovedi vlade. Ravno tako so storili nekateri podjetniki v Rimu. Kaj se zgodi v ostalih mestih, ni še znano. Nam se zdijo taki sklepi precej nespametni, ker ustvarjajo mučenike in zadenejo tudi nedolžne družine.

Prvi majnik je bil torej v Italiji velik politični dogodek. Tudi tujina je gledala ta dan s pozornostjo na našo državo.

Kako je bilo drugod?

V vseh državah, ki nas obdajajo, v Avstriji, Franciji, Nemčiji in Jugoslaviji so praznovali prvi majnik kot praznik dela. Najbolj slovesno so ga obhajali v Nemčiji. V Berlinu se je vršil shod delavcev, na katerem je bilo pol milijona ljudi. Govorniki so govorili raz 24 odrov na enkrat. Tudi na Rurskem so se vršili velikanski obhodi delavcev. V mestu Essenu je prisostvovalo manifestaciji 300 tisoč delavcev, ki so nosili napise proti militarizmu. Francosko oblastvo je shode dovolilo in umaknilo vojaštvo v vojašnice. Red so vzdrževali delavci sami.

Drugod torej obhodi, govorji, slovensnosti, godbe, pri nas tihota in mrtaški mir. Kaj naj si mislijo socialisti in komunisti ostalih dežel? Brez dvoma bodo uporabili 1. majnik v Italiji za agitacijo proti fašizmu.

Zopet pri izhodišču.

Kakor smo zadnjič napovedali, tako se je v Jugoslaviji zgodilo. Jugoslovanska demokratska stranka ni mogla sestaviti vlade in zato je Ljuba Davidovič vrnil kralju mandat. Vladar pa je, kakor smo predvidevali, pooblastil zopet Pašiča, naj poskusi svojo srečo. In res je Pašič sestavil v 24 urah vlado iz šamih pristašev svoje stranke. Imamo torej čisto radikalno vlado, kakor sta jo hotela Radič in dr. Korošec. Stepan Radič je že pri pogajanjih v Zagrebu poudaril, da

bi morali prevzeti vlado radikalci in je obljubil, da pošlje, če treba, 20 poslancev v Belgrad, da podprejo Pašiča. Zakaj je Radič to zahteval? On se je hotel pogajati le z radikalci in ne z demokrati in zato je želel, da so radikalci sami na vladu. Radikalna vlada pa bi trajala le nekaj časa, dokler se ne sklene sporazum med Srbi, Hrvati in Slovenci. Po sporazumu bi radikalci odstopili in sestavila bi se nova vlada skupno z Radičem, Korošcem in Pašičem.

Kaj bo s sporazumom?

Radikalna vlada, kakor jo je želel Radič, je torej tu. Nastane vprašanje, ali se začnejo iznova pogajanja med radikalci, Radičem in Slovensko ljudsko stranko. Zadnjič smo poročali, da so se razgovori razbili in da je imel Radič v Zagrebu zelo oster govor proti Pašiču. Vse je kazalo, da je sporazum splaval po vodi. Ali so se razmere med tem časom spremenile? Mi mislimo, da je Pašič poskusil rešiti krizo brez Radiča in Korošca, a se je prepričal, da gre zelo težko. Zato se je povrnil k svojem prvotnemu stališču in se bo skušal zopet pogajati z avtonomisti. Težko je prorokovati, če pride do sporazuma, kakor je preosnova cele države, se po navadi ne rešijo v 24 urah. Upamo in želimo, da bi bila Jugoslavija izjema in preuredila prav hitro in naglo svoje državno življenje.

Postajajo zopet trdovratni.

Turki so prišli v Lozano z zelo pohlevnim obrazom. Prijazno so se obnašali z vsemi in nekateri so že mislili, da se sklene mir brez težave v najkrajšem času. In res je šlo začetkom vse lepo gladko. Le tu pa tam so Turki naredili kakšno sitnost in zbodli enega ali drugega zaveznika z iglo v rebra. Tako so ponudili na primer petrolejske vrelce v Mossulu Amerikancem mesto Angležem. Stric iz Amerike je ponudbo seveda brž sprejel, Anglež pa je naredil silno kisel obraz. Turki so se delali pri tem nedolžne, kakor da ne vedo zakaj gre, a v žepih so držali vsi figo.

To so bile sitnosti prvih dni. Sedaj so pa Turki nenadoma spremenili taktilko. Postali so neverjetno hudi in trdovratni ter protestirajo na ves glas. Kaj se je zgodilo? Antanta zahteva, naj dovoli Turčija državljanim Italije, Francije, Anglije in drugih držav, da se naseljujejo po svoji volji v Turčiji in izvršujejo tam tako zvane svobodne poklice (zdravniki, advokati, inženirji itd.). Turki tega ne marajo in hočejo imeti popolnoma proste roke. «Mi imamo pravico, prepovedati tujcem vsak dostop v našo državo. Mi lahko zapremo meje, kadar hočemo. To pravico je treba zapisati v pogodbo!» Antanta protestira in noče ugrediti Turkom. Turki protestirajo tudi in pravijo, da se ne vdajo nikdar. Protest tukaj, protest tam, eden vleče sem drugi tja, vrvi pa noče spustiti nihče iz rok.

Prepričani smo, da se protesti kmalu umirijo in se sklene sporazum. To vedo eni in drugi, a delajo se na obeh straneh, kakor da ne bodo za nobeno ceno popustili.

Raje naj gre vse na kose!

DNEVNE VESTI.

Mussolini pride na Goriško.

Kakor poroča glavno glasilo fašistovske stranke »Il Popolo d'Italia«, pride 24. maja velikansko odposlanstvo bivših bojevnikov v naše kraje, da obiše najznamenitejša bojišča ob Soči. Med posetniki se bo nahajal tudi Mussolini. Zbirališče bo Trst, od koder se podajo bivši bojevni na vojaška pokopališča v Redipuglio in Zdravčino, nato pojdejo na Grmado, Sv. Mihael, v Pedgoro in na Sv. Goro. Kakor piše list, se vedeži romanja več tisoč invalidov.

Bil je slovenskega pokoljenja.

Te dni je umrl znani italijanski pisatelj, politik in umetnik Guido Podrecca. Mož je spisal mnogo knjig, bil je duhovit časnikar in velik govornik. Izdajal je več list zbadljivi list L'Asino, v katerem je strupeno napadal katoličane in Cerkev. Bojeval se je mnogo let v socialistični stranki in prestolil nato k fašizmu.

Italijani ga slavijo za enega svojih velikih mož. Pedrecca je po svojem pokoljenju Rezjan, torej slovenske krvi.

«Prava svoboda.»

Med pristaši D'Annunzija in fašisti ne vlada prijazno razmerje. Fašisti sumijo, da so D'Annunziji ljudje vladali nasprotni in zato jim stopijo večkrat na prste. Tako je pretekli teden policija napravila že peto preiskavo v glavnem sedežu D'Annunzijevih privržencev v Firenca. Zaplenila je razne spise, med temi tudi neki D'Annunzijev proglaš iz predvojne dobe. Nastop policije je silno razburil D'Annunzijevce. Njih tajnik stotnik Calocci je poslal protestno brzojavko Mussoliniju, ki končuje z vzklikom: «Živila Italija, živila prava svoboda!»

Gorica prosvita.

Mestni magistrat je odpovedal službo 15 uradnikom in vsem delavcem.

Še sedem miljonov!

Vlada je ukazala, naj se ustavi izplačevanje predujmov. Mi smo že parkrat poudarili, da bi bil to straten udarec za naše ljudstvo. Tudi gospodje iz Vidma so to spoznali in šli proti vladni. Toda do danes niso še dosegli nobenega uspeha. Edino, kar so mogli doslej doseči, je to, da je Zvezni kreditni zavod v Benetkah izplačal Goričanom še sedem milijonov. Stotnik Godina je prinesel pretekli teden milijone v Gorico in jih izročil hipotečnemu zavodu. Kaj bo s temi milijoni, ko je zavod izdal že več kakor 7 milijonov na račun odškodnine in bo moral s prejetim denarjem kriti že izplačane predujme? Do 31. maja so predujmi zagotovljeni, kaj bo za naprej, ne vemo.

JULES VERNE:

ČRNA INDIJA

ROMAN.
Prosto poslovenil Z. Z.

Jack Ryan je štel tudi posamezne lestvice, po katerih je lezel navzdol, da bi prisel v nižje nadstropje. Znano mu je bilo, da pride na dno šele po trideseti. Misil si je, da dobi, ko pride dolj brez vse težave ono, na koncu galerije postavljeni kotažo.

Jack Ryan je došel na šestindvajseti odstavek, odkoder je bilo k včemu še dvesto čevljev do dna. Z nogo je iskal stopnice sedemindvajsete lestvice — a zaman — podpornice ni dobil!

Jack Ryan je pokleknil na podstavek, ker je misil, da dobi z roko lažje konec lestvice. Toda tudi tako

Vojna odškodnina je v rokah fašistov.

Moja volja in moja ljutost.

Dopisnik francoskega lista L'Intransigeant je imel v Rimu razgovor z načelnikom vlade Mussolinijem o položaju Italije in delovanju fašizma. Mussolini je med drugim izrekel ta zanimivi stavek: »V Italiji sem vse jaz, moja volja, moj razum in moja ljutost.«

Kako so naznani prvi majnik.

V noči med 30. aprilom in 1. majnikom točno opolnoči so se raztreli v Trstu na različnih delih mesta istočno granate z velikim treskom. Baže so komunisti hoteli naznani začetek 1. majnika. Naznano je bilo razločno, kajti pretreslo je šipe mnoštivih hiš.

Napad na procesije.

V mestu Ferli se je vršila minoli teden procesija, katere se je edežljivo velikansko število vernikov. Fašisti so procesijo razgnali s palicami. Nato je tajnik fašistovskega odsaka dr. Crema z nekega spomenika nagonjril množico ter protestiral proti ljudovcem, ki da s procesijami neupujejo narod. »Osservatore Romano«, ki velja za vatikansko glasilo, odločeno napada fašistov in označuje to dejanje kot bogoskrunko in pravi, da mora stranka nele na splošno poudarjati svoje tezadnevne smernice, ampak tudi kaznitki krivce.

V Savoni se je vršila tudi procesija, ki so jo fašisti tudi razgnali. Listi ljudske stranke ostro pišejo proti izzivalcem.

Pismo Den Sturza.

Glavni tajnik ljudske stranke Den Sturzo je poslal vsem senatorjem, poslancem in odsekom stranke pismo, v katerem poziva svoje pristaše, naj se strogo drže sklepov v Torinu in branijo enotnost stranke. Glavna skupščina v Torinu je bila zgodoviškega pomena. Vsi poskuši razdvojiti ljudovce in jim spasti program so se izjalovili. Nikdar ni še ljudska stranka doživela tako težkih in odločilnih dni kakor pretekli meseci. Toda vsa Italija ve, kako smo pristali ognjeno protizkušnjo in kakšen pomen je doseglo da res gibanje ljudovcev v javnem življenju države. Naša mreža se ne more uničiti. Toda zmagali smo samo z enim orozjem: z vero, kljubovali vsem spletкам le z enim ščitem: z disciplino.

Ministri ljudske stranke so izstopili iz vlade. Kakšne posledice bodo iz tega nastale, bo pokazača še bodočnost.

Sturzo poziva vse organizacije stranke, naj se vzdržijo zato vsake

manifestacije in ohranijo hladen razum. Poziv k previdnosti in molčnosti je najzanimivejši del Sturzovega pisma.

Kaj pa to?

V okraju Gabiano-Mombello so se vršile deželnozborske volitve, pri katerih je prišlo v vrstah fašistov do izrednega spora. Ena struja, ki je hotela za vsako ceno zmagati, se je poslužila vsakovrstnih nasilij, kakor strahovanja, palice in drugega. Ta struja je tudi zmagała in po volitvah bi prišlo do hudihih posledic, ko bi ne bil posegel vmes z vso energijo fašistovski konzul. Po volitvah so se zbrali župani vsega okraja in so poslali predsedniku Mussoliniju brzjavko, v kateri ga prosijo, naj vzpostavi red in naj napravi konec nasilju.

Mussolini ima mnogo dela, da vzdržuje disciplino v stranki.

No, vendar enkrat!

La Voce dell'Isonzo je napisala 1 majnika uvodnik o šolski reformi v državi. Konča z željo, naj bi se učiteljišča naše dežele osredotočila v Gorici, ki bi ji bilo na ta način nekoliko pomagano in obenem bi bila slovenska šola pod takšno kontrolo, ki je sedaj nemogoča. Gospodje, kaj pet let se je hotelo, da ste prišli do sklepa, ki ga mi že od 1918 dalje predlagamo?

Pozor, davkoplačevalci!

One davkoplačevalce, ki ne znajo izpolniti prijav za novi hišni davek samo še par dni časa in za davek iz zemljiškega dohodka, opozarjam, da obstaja v Gorici. Via Seminario 13, pritliče (blizu Placute) pisarna, ki proti zmerni odškodnini

izpolni strankam tozadovne tiskane. Tiskovine so na razpolago v sarni. Uradne ure: vsak dan, vzemši nedelje, od 9—12 in od 2 ure. Pisarno vodijo strokovne sonjeni domačini.

Revizija narodne brambe.

Veliki fašistovski svet je sklenil na svoji zadnji seji, da je treba na tančno pregledati vrste narodne brambe. Najbrž hočejo preiskati vsemu članu obisti, da vidijo če res pristen in zanesljiv fašist. Mussolini je sedaj navezan samo lastne moči, zato hoče biti obdan vojske, kateri lahko brezpogojno v vsakem slučaju zaupa.

«Naš čolnič.»

Prejeli smo drugo številko »Naslova čolniča«. Veseli smo tega leta vrejenega kulturnega glasila in toplo priporočamo. Vsebina je zelo zanimiva: Uvodnik razpravlja o menu postavljanja mlajših, obravnava o materi, o kakovosti društva, o tisku, petju, o društvu, vadvabi in prinaša poročila iz društva. List krasi tri lepe slike. V vsaki hiši in društvu naj priplava »Naš čolnič« in pri vsakem članu naj dobiti svoj stalni pristan! List prav toplo priporočamo!

Slovenka

Upravnštvo »Slovenke« ponovno prosi vse e. dame, ki se ne misljijo naročiti na »Slovenko«, da vrnjeti vse prejete številke. Le pod pogoju da pošljejo naročnino, ki znaša celo leto L. 10.— jih smatrano za naročnico in se jim dostavi 5 št. lista, ki izide tekmo tega tedna.

Upravnštvo »Slovenke«

Via Ponte Isonzo št. 10 — Gorice

Kaj je novega na deželi

VIPAVA.

Brzojav nam poroča iz Vipave, da je umrl tamkaj dne 1. 1. m. upokojeni učitelj Radoslav Silvester. Ranjki se je v svojih prostih urah ukvarjal s slovstvom, je izdal tekem let več izvirnih stvari kakor tudi prestav ter se je izkazal posebno kot poljudni pesnik prigodnic. Zdaj je smrt pretrgala delavnemu možu nit življenja in mu vzala leto iz rok. Naš list se pridružuje vsem, ki žalujejo za vrlim možem. Preostalom sorodnikom iskreno rožalje!

SCLKAN.

Naš rojak Josip Makuc in njegova soproga sta položila te dni na zagrebški univerzi profesorski izpit iz kemije. Mlademu paru naše čestitke!

V pondeljek dne 30. aprila je šla Belingar vd. Justina mati več otrok v mizarsko zadrugo po žaganje. Ker so bili glavni stroji že ustavljeni, je stopila pod cirkularno žago, da bi

pobrala odpadlo žaganje, toda o groza! Nevedoč, da je cirkularka vedno v teku, vzdigne glavo naravnost proti vrteči se žagi. Nažagalo je črepino, nakar so jo v opasnem izletu odpeljali v bolnico.

IZ CYCOC.

Ker nimamo pri nas nikakega podarskega društva si je tukajšnje »izobraževalno društvo« stavilo na logo, da prireja tudi predavanja iz gospodarstva. Tako nam je v nedeljo dne 22. aprila g. živinodravnik Gerbic iz Solkanu v poljudni in lahko umiljivi obliki predaval o živinskih boleznih in živinoreji. Priporočali nam je tudi ustanovitev živinorejske zavarovalnice, kar naj bi si naši gospodarji vzeli k srcu in zavarovalničo v resnici ustanovili.

Stevilno občinstvo je z zanimanjem sledilo izvajanjem g. živinodravnika in mu ostane jako hvaležno za tako koristen pouk in želeti bi bilo, da nas isti gospod se kedaj obiše.

Se enkrat se je Jack Ryan pripravljal čez brezdro. »Harry! Harry!« je ponovno zaklical, kolikor so mu moči pripuscale. Ponovno se je oglašil odmev, dokler ni utihnil v globini Jarov-rova. Jack Ryan je kar najhitreje splezal na površje in se v največji naglici podal na kolodvor v Callander, da bi ne zamudil nobenega trenutka. K sreči je moral čakati le nekaj minut na odhod brzvlaka v Edinburgh, tako da se je predstavil Lord-majorju mesta že ob treh popoldne. Tukaj so njegove izjave vzeli na zapisnik. Podrobnosti, katere je navedel, so bile take, da so celo izpovedbo spoznali za resnično. Takoj so začeli s preiskavo. Dali so na razpolago več uradnikov, ki so bili oskrbljeni s svetilkami, dolgimi lestvami, z vrvimi, živili in okrep-

čili. Pod vodstvom Jacka Ryana so vsi podali takoj na pot v aberfylski premogovnik. Še isti večer so se sesli gospod W. Elphiston, Starrov prijatelj, in uradniki v Jarov-jami in se podali navzdol do šestindvajsetega podstavka, od katerega se je moral Jack le malo ur poprej vrneti. Po dolgih vrveh so spustili svetilko v globino in se prepričali, da onih štirih zadnjih letstiev v resnici ni bilo. Brez dvoma je hudobna roka prekinila zvezdo med zgornjim in spodnjim svetom.

«Kaj odlašamo, gospod?» je Jack Ryan nejevoljno vzkliknil.

«Prej bičemo le svetilke zopet kvíško potegniti, moj sin», je odvrnil gospod W. Elphiston; »potem gremo doli na dno zadnje galerije, kamor

nas popelješ ti.«

«Da, v kotažo», je pripomnil Jack Ryan, »in če treba do zadnjega konca jame.«

ŠTURJE.

Veselica, ki jo je priredilo Slovensko izobraževalno društvo, je uspela nad vse pričakovanje. Narodne in umetne pesmi, tudi najtežje skladbe, so se proizvajale z največjo preciznostjo, ki bi delala čast vsakemu mestnemu odru. Opozarjam Prosvetno zvezo na izredno nadarjenost pjevovodje, ki bi s svetom in delom visoko dvignil naše petje po vsej Primorski. Igra, ki so jo gledali tudi otroci, ni bila baš preveč vzgojna.

LOKAVEC.

Dne 24. aprila je unirl nedenadne smrti trgovec in posestnik g. Ernest Bevk. Bil je obče spoštovan občinar. Več let je predsedoval »Rokodelskemu podpornemu društvu«. Prehrabljene vnebohod ob 3. rojstnodne.

GOSPODARSTVO**Novi davek na dohodek iz zemlje.**

3.) Odračunati se morajo od kosmatega dohodka tudi vsi stroški in izgube, ki jih je pretrpel poljedelec pri obdelovanju zemlje: a.) stroški za nakup semen po nakupni ceni ali pa po srednjih cenah, ki so bile v teku ob zaključku vsakega poljedelskega leta, ako je poljedelec uporabil svoja lastna semena; b.) zneselek, ki ga je poljedelec potrosil vsled nakupa gnojila ter radi borbe proti boleznim na rastlinah; (trtna uš i. t. d.) c.) Izdatki poljedelca za nakup hranil za živino; (piča, ki jo je pridelal poljedelec na lastnem zemljišču in uporabil za prehrano živine, se torej ne sme odraćunati.) d.) izgube, ki jih je pretrpel poljedelec vsled nesrečnih smrtnih slučajev pri živini kakor tudi stroški, ki jih je uporabil za zdravljenje živine; e.) stroški za uporabo poljedelskih strojev, orodja ter primerni zneselek za obrabo istih; f.) stroški, ki jih je imel poljedelec pri žetvi, ali pri prvem izdelovanju in shrambi pridelkov; (n. pr. ako si je izposodil poljedelce stroje za žetev, ali pri izdelovanju oljka v olje, ali grčdja v vino.) g.) stroški, ki so nastali vsled namakanja zemljišča. Ne sme se odraćunati navadna najemnina za vodo. Odračunati se morajo samo oni stroški za namakanje, ki bi jih moral plačevati v slučaju, da bi bilo zemljišče oddano v najem, najemnik in ne lastnik; h.) stroški za zavarovanje proti vremenskim nezgodam in za socialnozavarovanje; prilожiti se morajo tczadevne listine. i.) izdatki za navadno vzdrževanje zemljišča in gospodarskih poslopij; l.) izdatki in plače za tujo delavno silo, bodisi za stalne uslužbence ali pa trenutne delavce, ne sme se pa odraćunati odškodnina za delo samega poljedelca, njegove žene in njegovih otrok.

To je ena največjih krivic, ki jih vsebuje razlojeni zakon o tem davku. Veliki posestnik sme odraćunati vrednost dela tujih uslužbencev; malii kmet pa ne sme zaračunati svojega lastnega in dela svojih otrok ter žene. To je velika socialna krvica.

Ako se držimo zgorajnjega primera, potem more lastnik zemljišča zaračunati odnosno odraćunati vse stroške in izgube na sledeči način:

- 1.) namišljema najemnina od zemljišča lir 4000
- 2.) obresti, ki gredo na račun preizvodnje zemljiškega dohodka * 3000
- 3.) stroški za plače tuje delavne sile in za izposojene stroje * 5000
- 4.) izdatki za vzdrževanje delavne in odgojne živine * 3000
- 5.) vzdrževanje in obraba strojev in orodja * 1000
- 6.) nabava gnojila, semen, itd. * 2000
- 7.) strošek za obnovo kulture * 1500
- 8.) splošni stroški * 1000

Skupaj lir 20.500

so se udeležili rojaki iz Ajdovščine in Sv. Križa. Ajdovski zbor se je stremi ginaljivi žalostinkami poslovil od ranjkega, ki zapušča soprogo in pet nedoraslih otrok. Boditi mu rahla zamljica!

DORNEBERG.

V nedeljo 22. aprila so priredili šolski otroci v Dornbergu pod vodstvom učiteljstva za domačine igro »Tončkove sanje«. Uspela je neprizakovano lepo. Občinstvo je kar gledalo in se žudilo, da zamorejo naši malčki tako igrati. Marsikomu je igrala solza v očeh od veselja in ganjanosti. Nekateri prizori so bili zares pretresljivi. Glavna predstava te lepe igre bo 10. maja t. l. na

dek, ki njim pripada in vse stroške ter izgube, ki jih morajo oni nositi, kakor tudi namišljeno najemnino. Naznaniti morajo tudi ime kolona in pogodbo, ki so jo ž njim sklenili.

Koloni in zakupniki

morajo napovedati ravno tako kosmati dohodek, stroške in izgube. Seveda naznanijo samo tisti dohodek, ki ga oni dobijo in le one stroške in izgube, ki jih oni pretrpijo. Razlika je samo pri obdačenju čistega dohodka: pri kolonu se zniža obdačeni čisti dohodek na tri četrtine.

Kako se ocenijo pridelki pri prvi napovedi?

Pri prvi napovedi se ocenijo vrednosti pridelkov, ki tvorijo kosmati dohodek, kakor tudi namišljena najemnina, obresti, stroški ter izgube, ki se morajo odračunati od kosmatega dohodka na podlagi uspehov (cen), ki so se dosegli v poljedelskih letih 1920-1921 in 1921-22. Ako pa je kdo pričel z obdelovanjem zemljišča v letu 1921-1922, potem obračuna vrednosti vseh postavk v denarju na podlagi cen v istem letu; ako pa je začel poljedelec obdelovati zemljo v letu 1922-23, potem se izračunajo potrebne vrednosti pridelkov i. t. d. v denarju, na podlagi primerjanja z zemljišči, ki se nahajajo v podobnem položaju.

V novih pokrajinah se morajo izvršiti vse napovedi do 30 junija.

V prihodnji številki »Goriške Straže« pojasnimo, kako se ugotovi od strani davčnih agentov in komisij obdačeni čisti dohodek; razložimo tudi postopanje pri rekurzih. Za danes pozivljamo kmete, da ne izpolnjujejo napovednih pol. četudi so jih že prejeli od županjev, dokler ne bodo glede novega davka popolnomoma na jasnam. Čas imamo do 30. junija.

Rok prošenj za vpostavitev in pravo javnih bitij je podaljšan.

Kr. prefektura v Trstu je razposlala odlok z dne 24. aprila t. l. št. 9214/1548, oddelek IX, v katerem naznana vsem občinam, upravam javne dobrodelnosti, oskrbništvom cerkev in nadarbinskega premozenja, nahajajočih se v Julijski Krajini, da je člen 9. postave z dne 10. decembra 1921, št. 1722 določil, da morajo gori omenjena krajevna bitja svoje prošnje za izvršitev zoperne vpostavitev predložiti v roku šestih mesecev, odkar je bila dočinka postava razglašena, t. j. do 10. julija t. l. Zadostuje, da se prošnje vlagajo v dveh mestu treh izvodih in se morajo vposlati običajnim potom kr. prefekturi v Trst do 10. julija t. l. (R. Prefettura della Provincia di Trieste, Divisione IX.)

Zlata lira. Finančno ministrstvo razglaša, da je določena za mesec maj vrednost zlate lire s 4.10 lirami v papirju. 1 zlata lira velja tedaj 4.10 lire v papirju.

GENE V GORICI:

Šparglji 3.50—4.— lire, kislo zelje 1.60, čebula 1.— navadni fižol 1.80—2.—, koks 3.— 3.20, krompir 0.60—0.70, novi grah 1.20—3.—, špinaze 0.15—0.30 lir za kg.

Maslo 14—15 lir, kuhanje 18—20, mleko 1.20—1.40 lir. Jajca 40—45 stotink kos.

VALUTA.

Dne 3. maja si dobil na tržaški borzi:
za 100 avstr. kron 2.8 do 3.2 stot.
za 100 dinarjev 21.50—22 lir.
za 1 dolar 20.35—20.45 lir.
za 1 funt 94.70—95 lir.

Lastniki

ki obdelujejo svojo zemljo po tem kolonu, morajo naznani morajo naznani kosmati dohodek

PROSVETNA ZVEZA.

Umrl je gosp. St. Bogataj, učitelj na Planini pri Cerknem in član okrožnega odbora cerkljanskega. Vnetemu kulturnemu delavcu hrani Prosvetna zveza hvaležen spomin.

Tečaj v Črnicah se je dobro obnese. Zlasti fantje in možje so se ga udeležili polnoštevilno. Želeti je, naj bi se po nasvetih gg. predavateljev društva v okolici, posebno ona proti Gorici živahnograzibala in se oklenila Prosvetne zveze.

Srednjevipavsko okrožje ima v nedeljo, 6. maja širšo okrožno sejo na Goričici. Udeležba važna!

Šturm. Nastop tukajšnjega pevskega zabora Izobr. društva je v nedeljo izredno lepo uspel. Vkljub slabemu vremenu je poselilo prireditev veliko udeležencev zlasti iz Budanji in Ajdovščine. Čujemo, da bo zbor nastopil dne 13. maja tudi v Vipavi. Društva iz okrožja naj ne zamude te pridritev!

Naš cočnič. Druga številka tega priljubljenega glasila je danes izšla. Naročniki naj poravnajo naročnino do prihodnjega meseca najkasneje, sicer se jim nadaljnja pošiljatev ustavi.

Grahevo. Gospodarsko-izobraževalni tečaj se vršil v petek, 4. maja v Grahem. Vabljeni so zastopniki sedanjih društev, ker bomo ustanovili okrožje.

PRIREDITVE.

Ravne. Društvo »Zora« priredi 6. maja veselico. Dnevni red: pozdrav, deklamacija, kuplet, venček zbranih pesmi, igra »Na dan sodbe« in pesem.

*

Podružnica splošnega ženskega društva v Vrtojbi

ponovi v nedeljo 6. maja 1923 ob 4 uri popoldne mladinsko igro s petjem: »škrat« s sodelovanjem Godbenega krožka iz Gorice. — Po predstavi prosta zabava. — V nedeljo 6. maja torej vsi v Vrtojbo h »škratom«.

Vprašanja in odgovori.

Podbela. Ako dokazete, da je bila vničena hiša direktno ali indirektno po vojaštvu, po strelu itd., imate pravico do odškodnine. Odškodnina Vam pritiče samo za tisti del pohištva, ki so ga med vojsko vzeli vojaki ali civilisti. — Glede konj in voza: nova vladala je prevzela »bremena« in dobrote prejšnje vlade, torej je dolžna vrnilti. Na Vašem mestu bi vložili glede zadnje zadeve prošnjo na podprefekturo.

*

Oseba, ki se je pet mesecev po premirju preselila v Jugoslavijo, je izgubila pravico do odškodnine?

Odg.: Ne! Vsak italijanski državljan ima pravico do odškodnine za vojno škodo. Ako pa gre oškodovanec v tujo državo in postane ondi državljan, zgubi avtomatično pravico do odškodnine. Drugi odgovori sledijo.

DAROVI.

Za Slovensko sirotišče: P. n. g. Fr. Skrt pri Sv. Luciji 30 L., Mestna blagajna v Idriji 50 L., gospa Dr. Franko in gospa Saksida vsled neke poravnave 50 L.

Cižek prinesel v kljunčku 5 L. Bog plačaj!

*

Alojzijevič so darovali: Centralna posojilnica v Gorici 200.— L. Tržaška posojilnica in hranilnica 300.— L. Prisrčna hvala!

Vso čast gospodinjam

ki zahtevajo odločno pri trgovcu
domač izdelek Pekatete.
So najcenejše, ker se zelo na-
kuhajo.

Poskusite, prepričali se boste.

Cene brez konkurence!

Pri tvrdki

Anton Terpin in drug

Via Rastello 10 — GORICA

dobite najbolj bogato izbero manufakturnega blaga, kakor: volne, tkanine, bombaževine za gospe in gospode; etamin, batist, svile, perkal, raznovrstnega blaga za srajce, asfert, regadin, cajha, žameta za moške oblike i. t. d.

Velika izbera perila za neveste, odeeje, kovtre, volnena posteljna pregrinjala, volne in žime za žininice.

Velika zaloga vseh predmetov za birmo.

Cene brez konkurence!
Na debelo! Na drobno!

Pozor gospodinje.

Dnevno sveža pražena kava najboljših vrst se dobi v trgovini

R. NARDIN

v GORICI

Via S. Giovanni 10.

Razpošilja se tudi po pošti!

Na prodaj je lepo obširno posestvo, obstoječe iz 98 oralov zemlje; zelo veliko je gozda, mnogo injiv, pašnikov in senožeti. Poslopje je v dobrem stanu, krito deloma z opeko deloma s slamo. Cena primerna. Natančnejša pojasnila daje lastnik Ivan Prezelj Durča 41 p. Zetelzni (Gorenjsko) S. H. S.

Izgubila se je psica »fermač«, edenajst mesencev stara, visoka, gladke svetle dlake z rujavimi lisami, dolgimi rujavimi ušesi ter dolgim repom, pasme »Poenter«. Kdor jo najde ali ve, kje se nahaja, je naprošen naznaniti županstvu v Podgori, kjer bo nagrada.

Kmečka hranilnica in posojilnica reg. zadr. z neom, poroštvo na Kamnem

vali svoje člane na občni zbor, ki se bo vršil dne 13. maja t. l. ob 3. uri pop. na Kamnem št. 25 s slednjim dnevnim redom: 1.) Poročilo načelstva in nadzorstva, 2.) Potrditev računkov, za l. 1922, 3.) Volitev načelstva in nadzorstva, 4.) Spremenila pravil. 5.) Slučajnosti — Odbor.

«Hiša» V LJUBLJANI,

enonadstropna z več stanovanji in trgovskim lokalom se proda za Din 500.000.— Kupecu tudi stanovanje na razpolago. Ponudbe pod «Hišo» na Aloma Company. Ljubljana S. H. S.

Hotel - Restavracija „Zlati jelen“

v Gorici, Via Stretta

vsem znan po svoji točni postrežbi, dobri kuhinji in pristnih domačih vipavskih, briških vinih in izvrstnem kraškem teranu se priporoča vsemu občinstvu za obilen obisk. — Na razpolago so tudi lepe in snažne sobe za potnike.

Pridite in prepričajte se:

Lastnik Al. Vida.

ZAHVALA
O priliki prebriske izgube nasega nepozabnega soprogata očeta in lastnika Ivana Kobala

izrekamo prisrčno zahvalo vsem prijateljem in znancem, ki so se udeležili pogreba ali nas na katerikoli naših tolažili. Posebno se zahvaljujemo preč. duhovščini, g. voditelju in g.čni učiteljici za spremstvo s šolsko mladino in našemu domačemu pevskemu zboru za gulinjivo petje. — Bog vsem stotero povrni!

Gradišče, dne 18. aprila 1923.

Žalujoči ostali.

Pozor! Podpisani naznanjam občinstvu, da začenši z današnjim dnevom sprejemam v popravo žepne ure, ure budilke in druge po najnižjih cenah za 6 lir.

M. ŠULIGOJ, urar Via della Barriera 43 (pri državnem kolodvoru) — GORICA.

POZOR!

Edina slov. kleparska delavnica

GORICA — VIA S. ANTONIO 8 — GORICA

Priporoča se slav. občinstvu, vsem prijateljem in znancem v mestu kakor na deželi za vse kovinasta stavbinska dela kakor žlebe, cevi i. t. d. Sprejema vsa popravila in galerijska dela po najnižjih cenah.

RUDOLF PODGORNIK
kleparski mojster

ADRIA ČEVLJI

izdelek „Čevljarske zadruge v Mirnu“

Lastne prodajalne:

GORICA, Corso G. Verdi 22
TRST, Via dei Rettori 1.

POZOR!

na staro slovensko tvrdko

Razprodajam pohištvo po tako znižanih cenah in sicer
Omare . . . od 200 lir naprej
posteljnake . . . 90 . . .
vzmeti (šuste) . . . 70 . . .
blazine . . . 60 . . .
kompletne spalnice 800 . . .
Velika izbera navadnih in finejših sob, kakor tudi žeteznih posteljnjakov.
Priporoča se

Ant. Breščak

največja zaloga pohištva na Goriškem z lastno tovarno v Gorici, Via Carducci 14 (prej Gospoška ulica) in V. C. Favetti št. 3

MED. UNIV.

dr. Rado Sfiligoj
se je preselil
v Via Mamei (Via Scuole) št. 8

tik stare gimnazije ter ordinuje za kirurgijo, porodništvo in ženske bolezni od 9-11 in 2-3.

Šentjanški Premog

Premogokop And. Jakil - Krmelj (Slovenija)

Cena premogu:

Lit. 65. — do Lit. 80. — za tono, po izberi.

Zastopstvo za Goriško in Videmsko:

LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA - PODRUŽNICA V GORICI

TELEF. št. 50

Zadružna zveza

vpisana zadružna zveza

v Gorici, Corso Gius. Verdi št. 32, I. nadstr.
uraduje ob delavnikih od 8. do 12.

Zveza zastopa in varuje koristi pridruženih zadrug, izvršuje nad njimi po zakonu izvajajo, daje nasvete in navodila pri ustanavljanju novih zadrug, skrbti za dobro izvajavo, to je sprejema od zadrug vloge in jim daje posilja, posreduje po možnosti pri nakupovanju blaga domačih gospodil, modre galce, žvepla i. t. d. in pri prodaji pridelkov uporablja vsa postavna sredstva v pospeševanje zadrugov, in v povzdigne kvaliteta in domače obrti.

„MENJALNICA STUBELJ“

Ljubljana, Kolodvorska ulica 41

poleg hotela „Južni kolodvor“, se priporoča cenj sorojakom, potujočim v Jugoslavijo

Restavracija pri „Crnem Orlu“

v Gorici, Via S. Giovanni 6

Na novo otvorjena staroznana restavracija.

Točijo se pristna briška in vipavska vina ter izvrstni kraški teran. Postrežba točna Kuhinja domača. Na razpolago so tudi sobe za potnike.

Toplo se priporoča slav. občinstvu

lastnik Ivan Fiegl.

TEOD. HRIBAR (nasl.) - GORICA

Corso Verdi 32 (hiša Centr. Posoj.)

Velika zaloga češkega platna iz znane tovarne Regenchart & Rymann, vsakovrstno blago za poročence kakor tudi velika izbira moškega in ženskega sukna.

Blago solidno!

Cene zmerne!

Pozor na domačo tvrdko!

Franc Saunig - Gorica

Gospoška ulica, sedaj v. Carducci št. 25

Velika izbera Pfaffovih in drugih šivalnih strojev iz prvih nemških tovarn za krojače, šivilje, čevljarje in sedlarje

katere jamči do 20 let

Velika izbera dvokoles. Izjemno prodaja tudi na obroke. Ceniki na zahtevo poštnine prosti. Lastna mehanična delavnica. Brezplačni pouk v umetnem vezenju